

1. ΠΟΣΟ ΤΕΛΙΚΑ ΒΟΗΘΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΥΑΛΩΤΟΥΣ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

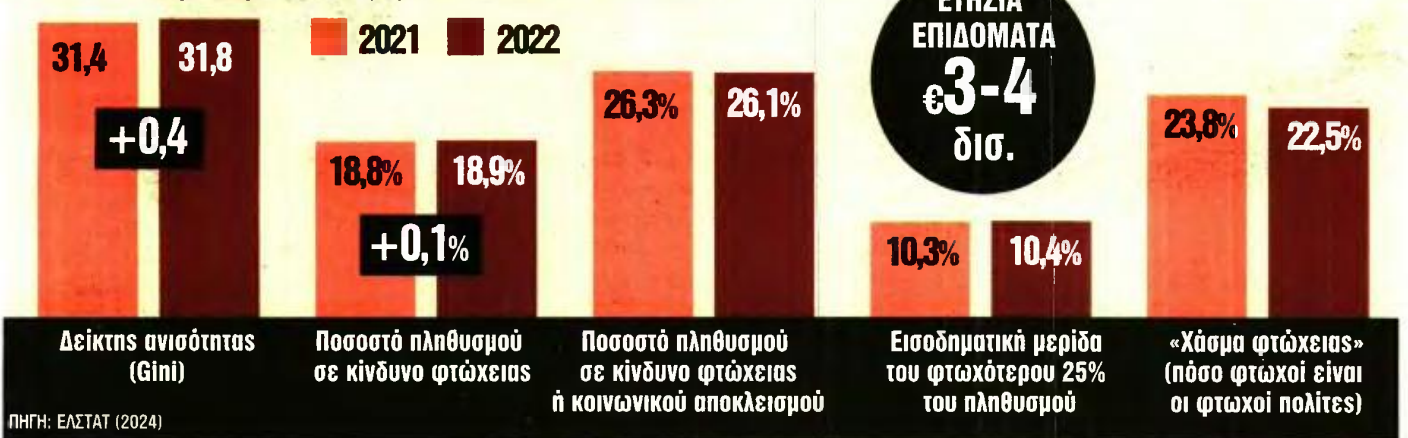
Ημ. Έκδοσης: . . . 27/04/2024 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 27/04/2024

Σελίδα: 31

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

Για το 2023 με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το 2022

ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ

ΠΟΣΟ ΤΕΛΙΚΑ ΒΟΗΘΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΥΑΛΩΤΟΥΣ

Η ανάλυση των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ δείχνει ότι στην Ελλάδα οι συντάξεις συμβάλουν πάνω από πέντε φορές περισσότερο στη μείωση του κινδύνου φτώχειας από ό,τι τα επιδόματα που σε ετήσια βάση κυμαίνονται μεταξύ 3-4 δισ. ευρώ. Επίσης, τα τελευταία στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ σε ό,τι αφορά στα εισοδήματα και τις συν-

θήκες διαβίωσης των νοικοκυριών δείχνουν μικρή επιδείνωση της ανισότητας και του κινδύνου φτώχειας, ενώ βελτίωση στο πόσο φτωχοί είναι οι ευάλωτοι συμπολίτες μας. Βέβαια, σε βάθος χρόνου, δηλαδή από το 2015 μέχρι το 2022, ο κίνδυνος φτώχειας μειώθηκε σημαντικά. Η Τράπεζα της Ελλάδος υπογραμμίζει ότι ο δημοσιονομικός

πολλαπλασιαστής των κοινωνικών δαπανών στην Ελλάδα είναι χαμηλός. Τα «ΝΕΑ» συγκέντρωσαν τα στοιχεία και συζήτησαν με ειδικούς και αρμόδιους για το πώς μπορούν να γίνουν τα επιδόματα πιο αποτελεσματικά για την κοινωνία και την οικονομία.

1. ΠΟΣΟ ΤΕΛΙΚΑ ΒΟΗΘΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΥΑΛΩΤΟΥΣ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 27/04/2024 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 27/04/2024

Σελίδα: 36

Στοχευμένες πολιτικές κοινωνικής προστασίας

Πριν από μερικές δεκαετίες το ποσοστό των κοινωνικών δαπανών (για συντάξεις, επιδόματα και υγεία) στο ΑΕΠ της χώρας μας ήταν σημαντικά χαμηλότερο από αυτό του μέσου όρου της ΕΕ. Σταδιακά και μέχρι τα χρόνια των μνημονίων, το ποσοστό αυτό αυξήθηκε αλλά - όπως παρατηρούσαν τότε σε εκθέσεις τους διεθνείς οργανισμοί - χωρίς πάντα αυτή η αύξηση να συνοδεύεται από αντίστοιχη αύξηση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης ή της φορολογίας, με αποτέλεσμα τη διόγκωση του δημόσιου χρέους.

Όμως, οι κύριες διαφορές μεταξύ Ελλάδας και ΕΕ δεν καταγράφονται στο ύψος, αλλά στη δομή των κοινωνικών δαπανών. Πρώτον, το ποσοστό των δαπανών που κατευθύνονται σε συντάξεις στη χώρα μας ήταν σημαντικά υψηλότερο από αυτό των άλλων κρατών-μελών, ενώ το ποσοστό των δαπανών για την άσκηση κοινωνικής προστασίας (εκτός υγείας) ήταν σημαντικά χαμηλότερο, περιορίζοντας τους διαθέσιμους πόρους για την άσκηση άλλων κοινωνικών πολιτικών. Δεύτερον, σχεδόν

όλα τα επιδόματα στη χώρα μας παρέχονταν χωρίς εισοδηματικά ή περιουσιακά κριτήρια (δεν ήταν «στοχευμένα»). Σαν αποτέλεσμα, η αναδιανεμητική τους επίδραση ήταν πολύ χαμηλότερη απ' ό,τι στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Στα χρόνια των μνημονίων, ενώ έγιναν σημαντικές περικοπές σε κοινωνικές δαπάνες, το ποσοστό τους στο ΑΕΠ αυξήθηκε λόγω ταχύτερης μείωσης του παρονομαστί. Ταυτόχρονα, το ποσοστό των συντάξεων στο σύνολο των κοινωνικών δαπανών αυξήθηκε ακόμα περισσότερο (ενδεχομένως και λόγω αυξημένου αριθμού συνταξιοδοτήσεων). Όμως, από την άλλη πλευρά, για πρώτη φορά εισήχθησαν νέα επιδόματα με εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια (π.χ. Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, οικογενειακά επιδόματα, επίδομα στέγης, επίδομα θέρμανσης, κ.λπ.).

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, το ποσοστό των κοινωνικών δαπανών στη χώρα μας είναι ελαφρά χαμηλότερο του ευρωπαϊκού μέσου όρου (27% έναντι 30%). Εξααιρουμένων των δαπανών υγείας, η διαφορά είναι πολύ μικρότερη. Το ποσοστό των συντάξεων στο σύνολο των κοινωνικών δαπανών έχει μειωθεί, αλλά παραμένει σημαντικά υψηλότερο του κοινοτικού μέσου όρου (62% έναντι 46%) ενώ, παρά την αύξησή της, η συμμετοχή των δαπανών κοινωνικής προστασίας εκτός υγείας και συντάξεων στο σύνολο των κοινωνικών δαπανών υπολείπεται σημαντικά του μέσου όρου της ΕΕ. Όμως, κυρίως λόγω της επέκτασης των στοχευμένων πολιτικών, σε σύγκριση με προηγούμενες δεκαετίες η αποτελεσματικότητα των κοινωνικών εκτός υγείας και συντάξεων δαπανών στην καταπολέμηση της φτώχειας έχει βελτιωθεί παρότι παραμένει αρκετά χαμηλότερη του κοινοτικού μέσου όρου.

Πάντως, πρέπει να επισημανθεί ότι η εμπειρία άλλων χωρών δείχνει ότι οι στοχευμένες με βάση εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια πολιτικές πρέπει να συνοδεύονται από πολιτικές συμμετοχής στην αγορά εργασίας, γιατί διαφορετικά ελλοχεύει ο κίνδυνος της «παγίδας φτώχειας». Δηλαδή φτωχά νοικοκυριά να προτιμούν να μη συμμετέχουν στην αγορά εργασίας λόγω κινδύνου απώλειας των επιδομάτων τους αν αυξηθεί το εισόδημά τους από απασχόληση. Ήδη, η διάσταση αυτής της «απασχολησιμότητας» έχει εννοσηματωθεί σε πολλές από τις στοχευμένες πολιτικές κοινωνικής προστασίας.

Ο Πάνος Τσακλόγλου είναι υπευθύνος Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης

Πόσο τόπο πιάνουν τελικά τα επιδόματα

Οι κοινωνικές ενισχύσεις ΕΕ ευάλωτους ύψους 3-4 δισ. ευρώ τον χρόνο μειώνουν τον κίνδυνο φτώχειας στη χώρα μας σχεδόν πέντε φορές λιγότερο από ό,τι οι συντάξεις

ΤΟΥ ΠΑΝΟΥ ΤΣΑΚΛΟΓΛΟΥ

Είπαν

«Οι πολιτικές αναδιανομής εισοδήματος παράγονται χαμηλότερη μελλοντική ανάπτυξη από ό,τι οι πολιτικές που διευρύνουν τις οικονομικές ευκαιρίες των φτωχότερων ανθρώπων. Όμως, μειώνουν άμεσα τη φτώχεια, αμβλύνουν τις κοινωνικές εντάσεις και μπορούν να άρουν τους αναπτυξιακούς περιορισμούς που συνδέονται με τις υπερβολικές ανισότητες»

■ Φρανσουά Μπουρκγιόν, πρώην επικεφαλής οικονομολόγος της Παγκόσμιας Τράπεζας

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Πώς μπορούν οι ενισχύσεις

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ μεγαλύτερης αποδοτικότητας των κρατικών δαπανών για κοινωνικά επιδόματα, η ΤτΕ θεωρεί σημαντικότερη τη χρήση προπληρωμένων καρτών για την πληρωμή των επιδομάτων του ΟΠΕΚΑ και της ΔΥΠΑ, καθώς και την αναβάθμιση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του ΟΠΕΚΑ προκειμένου οι δικαιούχοι να έχουν καλύτερη πρόσβαση στα εργαλεία κοινωνικής πολιτικής. Όπως σημειώνει, δε, στην

ετήσια έκθεσή της, πρέπει να χρησιμοποιηθούν τα χρηματοδοτικά εργαλεία του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της ΕΕ για την ενίσχυση της κοινωνικής πολιτικής,

Π Λιαργκόβας: Τα επιδόματα είναι σαν την ασπιρίνη - ανακουφίζουν μεν, αλλά δεν αντιμετωπίζουν το πρόβλημα

προηγούμενη χρονιά (2021) το ποσοστό αυτό ανερχόταν σε 4,8% και το 2020 σε 4%. Αντιθέτως, πολύ μεγαλύτερη είναι η συμβολή των συντάξεων στη μείωση του κινδύνου φτώχειας (22% το 2022, 22,5% το 2021 και 23,5% το 2020).

ΑΠΟΔΟΣΗ. Στην ετήσια έκθεσή της για την ελληνική οικονομία η Τράπεζα της Ελλάδος υπογραμμίζει ότι ο δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής των κοινωνικών δαπανών στην Ελλάδα είναι χαμηλός, το οποίο σημαίνει πως η απόδοση των επιδομάτων δεν είναι στοχευμένη, με τα χρήματα να

και όχι μόνο της επιδοματικής πολιτικής, με ιδιαίτερη στόχευση στην επανακατάρτιση των ανέργων.

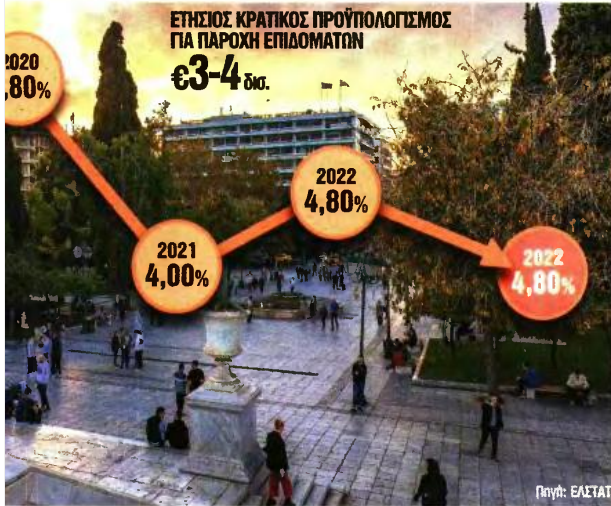
Με την προεγγύηση αυτή συμφωνεί ο πρόεδρος και διευθύντης ερευνών του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) Παναγιώτης Λιαργκόβας: «Για τη λύση των προβλημάτων φτώχειας και ανισότητας, απαιτείται συνεκτική κοινωνική πολιτική, όχι μόνο επιδόματα. Τα επιδόματα είναι σαν

1. ΠΟΣΟ ΤΕΛΙΚΑ ΒΟΗΘΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΥΑΛΩΤΟΥΣ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 27/04/2024 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 27/04/2024

Σελίδα: 37

διαχέονται σε ευρύτερα εισοδηματικά στρώματα. Για τον λόγο αυτό, η ΤΓΕ προτείνει τη θέσπιση πιο προσηκτικών κριτηρίων επιλογής των δικαιούχων κοινωνικών δαπανών, η οποία θα πρέπει να συνδυαστεί με τον περιορισμό της φοροδιαφυγής προκειμένου οι παροχές να κατευθύνονται προς όσους τις έχουν πραγματικά ανάγκη.

Τα επιδόματα πετυχαίνουν τον στόχο τους σε μεγαλύτερο βαθμό στους ανήλικους (0-17 ετών), καθώς γλιτώνουν το 6,6% του πληθυσμού από τον κίνδυνο της φτώχειας, από το 28,4% σε 21,8% του συνόλου

(επιρροή επιδομάτων: 23%). Στις ηλικίες 18-64, τα επιδόματα κατεβάζουν το ποσοστό της φτώχειας από το 22,8% στο 18,6% του πληθυσμού (επιρροή επιδομάτων: 18,5%). Στην τρίτη ηλικία (65+) η συνδρομή των επιδομάτων είναι μόλις 11%, μειώνοντας το ποσοστό της φτώχειας από 19,8% του συνόλου στο 17,6%. Η μειωμένη επιρροή των επιδομάτων στους μεγαλύτερους ηλικιακά συμπολίτες εξηγείται από το γεγονός ότι η πλειονότητά τους λαμβάνει σύνταξη, η οποία βγάζει από τη φτώχεια 2 στους 3.

Σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία της

ΕΛΣΤΑΤ, τις μεγαλύτερες ανάγκες για περαιτέρω ενίσχυση έχουν οι μονογονεϊκές οικογένειες, οι οποίες βρίσκονται κάτω από το κατώφλι της φτώχειας σε ποσοστό 37,1% μετά την καταβολή επιδομάτων. Γεωγραφικά, τον μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας διατρέχουν οι κάτοικοι της Πελοποννήσου, της Δυτικής Ελλάδας και της Δυτικής Μακεδονίας, με ποσοστά άνω του 30%. Σημειώνεται ότι το κατώφλι της φτώχειας ορίζεται στο 60% του διάμεσου εισοδήματος, σύμφωνα με τα στοιχεία της Εργάνης, και ανέρχεται σε 6.030 ευρώ ετησίως για μονοπρόσωπο νοικοκυριό και σε 12.663 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικους και δύο εξαρτώμενα παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών.

Κι όλα αυτά, όταν η Ελλάδα παρουσιάζει τη μεγαλύτερη πραγματική μείωση των εισοδημάτων από μισθούς από τη χρηματοπιστωτική κρίση μέχρι το 2022, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ, η μείωση αυτή ανέρχεται σε 30%, όταν η Ισπανία μετρά απώλειες 10%, ενώ η Ιταλία περίπου 8%. Ακόμα λιγότερες η Ολλανδία και ορισκές η Ιρλανδία. Οι υπόλοιπες χώρες εμφανίζουν αύξηση των πραγματικών μισθών, με την Πολωνία να βρίσκεται στην πρώτη θέση (αύξηση 30%).

Η ΤΓΕ προτείνει τη θέσπιση πιο προσηκτικών κριτηρίων επιλογής των δικαιούχων, η οποία θα πρέπει να συνδυαστεί με τον περιορισμό της φοροδιαφυγής

«Η παροχή κρατικής βοήθειας για μεγάλο χρονικό διάστημα μπορεί να έχει κοινωνική και οικονομική αποδοτικότητα, επιτρέποντας στις οικογένειες με χαμηλό εισόδημα να κάνουν μακροπρόθεσμες επενδύσεις για το μέλλον»

■ Ρίμα Χάνα, καθηγήτρια Διεθνούς Ανάπτυξης στο Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ

«Η πρόκληση για τις πολιτικές κατά της φτώχειας είναι η παροχή επαρκών πόρων σε εκείνους που δεν μπορούν να εισπράξουν στην εργασία, με καλύτερη στόχευση και αύξηση της στέρξης τους [...] και η παροχή ενός ελάχιστου ποσού σε εκείνους που μπορούν να επιστρέψουν στην εργασία, ώστε να ενθαρρυνθούν να το κάνουν»

■ Στεφάν Καραγιάν, επικεφαλής τμήματος Εργασίας και Εισοδήματος του ΟΟΣΑ και ερευνητής στο Ινστιτούτο Πολιτικών Επιστημών του Παρισιού

σεις να γίνουν αποδοτικές

την ασπρίνη: ανακουφίζουν μεν, αλλά δεν αντιμετωπίζουν το πρόβλημα. Μάλιστα, τα επιδόματα που δίνονται επί μακρόν εν τέλει να είναι και αντιπαραγωγικά, καθώς ενδέχεται να οδηγήσουν και στη μείωση του κινήτρου των δικαιούχων για να βγουν από την κατάσταση που τους δίνει το επίδομα (π.χ. ανεργία)».

ΕΡΕΥΝΑ. Πρόσφατη έρευνα του ΚΕ-ΠΕ για την παιδική φτώχεια δείχνει,

άλλωστε, ότι τα επιδόματα δεν καταφέρνουν να αντισταθίσουν το πλεόνασμα που κατάφερε η ακρίβεια στην ευημερία των παιδιών. Για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα, η μελέτη προτείνει την εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών για την παροχή ποιοτικών σχολικών γευμάτων για όλους τους μαθητές, αλλά και την εισαγωγή της ηθικής εκπαίδευσης στα σχολεία. Σύμφωνα με το ΚΕΠΕ, τέτοια μέτρα θα αναπτύξουν την ανθεκτικότητά

της ευημερίας των παιδιών, ενώ θα βοηθήσουν και στην αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος, καθώς η παιδική φτώχεια αποτελεί σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα για νέα ζευγάρια που σκέφτονται να κάνουν παιδιά. «Αξίζει περισσότερο να εστιάσουμε στη βελτίωση των δημόσιων αγαθών (υγεία, παιδεία), παρά να δίνουμε τα χρήματα αυτά σε επιδόματα» καταλήγει ο Παναγιώτης Λαργακόβας.

Από το ψήφισμα στην εφαρμογή, ο δρόμος είναι ανηφορικός

Το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Ασυλό ψηφίστηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 10 Απριλίου 2024. Μια περίοδος έντονων διαπραγματεύσεων που είχε αρχίσει το 2015 θεωρητικά έκλεισε. Το επόμενο βήμα είναι η ψήφισή του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Το Σύμφωνο είναι μια συνολική αναθεώρηση των διαδικασιών που αφορούν τη μετανάστευση, από τη στιγμή που θα φτάσει κάποιος σε ευρωπαϊκό έδαφος. Ως αποτέλεσμα συμβιβασμού δεδομένων των διαφωνιών μεταξύ κρατών-μελών, δεν ικανοποιεί απόλυτα κανένα.

Η λογική του Δουβλίνου διατηρείται και συνεχίζεται να αποτελεί τον κεντρικό άξονα της νέας συμφωνίας. Στην πράξη μετατοπίζεται και άλλο το βάρος ευθύνης στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, με τις χώρες σε αυτά να παραμένουν υπεύθυνες για τις αφίξεις, ενώ επιφορτίζονται πλέον και με ταχύτερες διαδικασίες από την καταγραφή, μέχρι την επεξεργασία των αιτημάτων ασύλου και διατηρούν την ευθύνη υποδοχής όσον είναι επιλέξιμοι για επιστροφή. Η απέλαση δεν είναι καθόλου όμως δεδομένη, όπως έχει αποδειχθεί τα τελευταία χρόνια, καθώς εξαρτάται από τη θέληση τρίτων χωρών που

ΓΝΩΜΗ
ΤΗΣ Δρ.σς ΑΙΤΕΛΑΙΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

άλλοτε συνεργάζονται και άλλοτε όχι. Κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2023, από τους 105.000 πολίτες τρίτων χωρών που είχαν εντολή απέλασης, μόνο 28.900 επιστράφησαν.

Τρία είναι τα θετικά σημεία. Το πρώτο ότι η αλληλεγγύη καθίσταται υποχρεωτική, αναγνωρίζοντας την ανάγκη των κρατών της Μεσογειακής λεκάνης για επιμερισμό των βαρών. Η σημασία είναι βέβαια περισσότερο συμβολική και πολιτική και αυτό διότι στην πράξη οι χώρες υποχρεούνται να δείξουν αλληλεγγύη αλλά έχουν επιλογές ως προς τη μορφή αυτής. Μπορούν να μεταγκραφίσουν πρόσφυγες (η Επιτροπή στοχεύει σε 30.000 ετησίως), αν αρνηθούν να πληρώσουν 20.000 ευρώ ανά άτομο ή να χρηματοδοτήσουν επιχειρησιακή υποστήριξη. Το μεγάλο στόιχημα για χώρες, όπως η Ελλάδα, θα είναι να πετύχουν μεταγκραφία έναντι εναλλακτικών μορφών αλληλεγγύης. Ήδη ορισμένες χώρες, μεταξύ αυτών και η Πολωνία, έχουν δηλώσει ότι δεν πρόκειται να αποδεχτούν καμία εναλλακτική πλέον της επιχειρησιακής στήριξης.

Το δεύτερο θετικό είναι ότι η κράτη-μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν πρότυπα υποδοχής για τους αιτούντες άσυλο σε ό,τι αφορά τη στέγαση, την εκπαίδευση και την υγεία. Οι αιτούντες άσυλο θα μπορούν να έχουν πρόσβαση στην εργασία το αργότερο έξι μήνες μετά την υποβολή της αίτησης.

Τέλος, συμφωνήθηκε ένα νέο εθελοντικό πλαίσιο για την επανεγκατάσταση, όπου τα κράτη-μέλη θα μπορούν να προσφέρουν θέσεις φιλοξενίας σε πρόσφυγες από τρίτες χώρες (μέσω της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες) που θα φτάσουν στην ΕΕ με ασφαλή τρόπο. Ανοίγει έτσι και ο δρόμος να δούμε πιο συστηματικά νόμιμες οδοί για άτομα που χρήζουν προστασίας στην ΕΕ και πώς αυτό μπορεί να δοκιμασθεί, ώστε στο μέλλον ιδανικά να ενταχθεί σε έναν μόνιμο και υποχρεωτικό μηχανισμό για όλες τις χώρες.

Η πρόκληση του Συμφώνου θα είναι στην εφαρμογή, που είναι πρωτίστως εθνική υπόθεση και που θα εξαρτηθεί και από τις προτεραιότητες που θα θέσουν οι χώρες. Τα κράτη-μέλη, μεταξύ αυτών και η Ελλάδα, θα έχουν δύο χρόνια να καταρτίσουν σχέδια υλοποίησης και στη συνέχεια να τα εφαρμόσουν. Η διετία αυτή είναι πολύτιμη, αρκεί να αξιοποιηθεί σωστά.

Η Δρ. Αγγελική Δημητριάδου είναι επικεφαλής του Προγράμματος Μετανάστευσης του **ΕΛΙΑΜΕΤ**